

DEVĚTSIL 1920–1931

11. 12. 2019 – 29. 3. 2020

Galerie hlavního města Prahy

ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze

Dům U Kamenného zvonu

Staroměstské nám. 13, Praha 1

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 20 hodin

Kurátorka: Alena Pomajzlová

První a zároveň poslední výstava Uměleckého svazu Devětsil se konala v roce 1986, tedy před víc jak 30 lety. Tehdy ji pro Galerii hlavního města Prahy připravil František Šmejkal ve spolupráci s Rostislavem Šváchou a Janem Rousem. Nynější projekt se k tématu vrací, a to nejen ve větší šíři záběru a s novými poznatky, ale také v bohatších možnostech prezentace. Zaměřuje se na to, co bylo pro pojetí tvorby a další aktivity Devětsilu zásadní, zejména na vizualitu moderního světa, mísení uměleckých druhů, spojení poezie a racionality. Cílem je nabídnout výstavu jako živou a dynamickou podívanou, která plně odpovídá poetice Devětsilu.

Hned úvodní prostory výstavy jsou vyhrazeny modernímu světu: světelnému reklamnímu sloupu, filmovým záběrům nočního městského ruchu a fotoreportážím ze současného života. Prosazovaná modernost se v samotné tvorbě členů Devětsilu odrazila asi nejvíc v architektuře. Často reprodukováné americké mrakodrapy a zaoceánské parníky ovlivnily vnější vzhled navrhovaných staveb, které ještě oživovaly světelné reklamy. Reklamy byly také součástí návrhu Krejcarova obchodního domu Olympic, jehož velký model dominuje architektonické části výstavy. Technické inovace umožnily také výjimečné výtvarné projekty Zdeňka Pešánka založené na využití elektřiny a kinetismu, prezentované nejen v kresbách a modelech, ale i počítačové simulaci. Díky spolupráci s Národním filmovým archivem je na výstavě několik oddílů s projekcemi včetně půvabné reklamy na divadlo Dada. Ty doplňuje série slideshow se stránkami časopisů a knih a fotografiemi realizovaných divadelních představení. Český rozhlas poskytl zvukové nahrávky Burianova voicebandu. Poezie byla v Devětsilu, také díky Teigovi, jedním z klíčových projevů. Ve svých manifestech poetismu ji chápal jako budoucí celistvou koncepci tvorby a života, nového životního pocitu. V konkrétní podobě se na výstavě s poezií setkáme nejenom u devětsilských básníků, jejichž tvorbu přibližují vystavené básnické sbírky a ukázky z poezie, ale také v dalších oblastech, do nichž zasáhla, zejména ve výtvarném umění, kde se nejsilněji vepsala do kolážových obrazových básní i pozdějšího artificialismu Štyrského a Toyen. Jak je patrné, prioritou výstavy není „klasické“ výtvarné umění (to se soustředí jen na vybrané klíčové práce), ale pestré představení Devětsilem preferované vizuality.

K výstavě vychází publikace v české a anglické verzi s bohatým obrazovým doprovodem. Podílel se na ní tým autorů, jmenovitě Jitka Ciampi Matulová, Karel Císař, Lucie Česálková, Petr Ingerle, Alena Pomajzlová, Jakub Potůček a Jindřich Toman. Katalog je členěn podle jednotlivých oborů (výtvarné umění, architektura, divadlo, fotografie, film) a témat (role časopisů a performativní charakter Brněnského Devětsilu), ale na mnoha místech se texty nutně doplňují a prostupují (výtvarné umění odkazuje k filmu a naopak, architekti navrhují divadelní scény i podoby nových divadel, význam fotografií se zesiluje a mění při reprodukování v časopisech, optický charakter poezie dotváří konstruktivistická typografie, poezii vizualizuje moderní výrazový tanec aj.). Do řady příspěvků zasahují úvahy o mísení umění a „neumění“ (zejména u filmu) či spojování uměleckých druhů do nové, syntetické a experimentální podoby uměleckého díla (oddíl intermediality, divadlo). Prolínání se týkalo nejen uměleckých druhů, ale odrazilo se i v internacionálním charakteru avantgardních aktivit, což dokládají hlavně časopisy přebírající navzájem reprodukce i články, nezřídka v originálním znění.

Rozsáhlé aktivity Devětsilu souvisely s nadějami vkládanými do obnoveného života po první světové válce. Krátké, ale intenzivně prožívané desetiletí bylo naplněné optimismem, neutuchající tvůrčí invencí a velkou otevřeností k okolnímu světu. Mnohé z toho by mohlo posloužit jako inspirace i dnes. Proto výstava Devětsilu není jen ohlédnutím za jednou důležitou etapou českých dějin umění a nebyla zamýšlena jen jako retrospektiva.

Alena Pomajzlová

G TISKOVÁ ZPRÁVA HMP

Kurátorka a autorka koncepce: Alena Pomajzlová

Spoluautoři: Jitka Ciampi Matulová, Karel Císař, Lucie Česálková, Petr Ingerle, Jakub Potůček, Jindřich Toman

Architekt: Lukáš Velíšek

Grafické řešení: Adéla Svobodová, Tereza Hejmová

Mediální partneři: Art&Antiques, A2, ArtMap, Artiki, Český rozhlas Vltava, ExpresFM, Flash Art, His Voice, Literární noviny, protisedi.cz, Radio 1, XANTYPA

Vstupné: 120 Kč plné (dospělí) / 60 Kč snížené (studenti, senioři)

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchotová, +420 725 818 721, vrchotova@ghmp.cz
Další informace: www.ghmp.cz, www.facebook.com/GHMP.cz

DOPROVODNÝ PROGRAM

Komentované prohlídky s kurátorkou výstavy Alenou Pomajzlovou, historikem umění se specializací na moderní architekturu Jakubem Potůčkem a historikem umění a kurátorem Moravské galerie Petrem Ingerlem

14. 1. 2020, 18 h

10. 3. 2020, 18 h

Doprovodné projekce v kině Ponrepo: *Fairbanks, Chaplin a biomechanické umění filmu*

Klíčovým inspiračním zdrojem Devětsílu byla populární kultura, mimo jiné i americký film a jeho hvězdy.

Devětsílské vnímání filmových hvězd bylo přitom velmi tělesné, vztahovalo se především k vypracovanému tělu

Douglaše Fairbankse a smutným očím roztržitě rozechvělého melancholického klauna Charlieho Chaplina.

Sportsman Fairbanks fascinoval dokonalým provedením atletických kousků v žánrových filmech, často zasazených do exotického prostředí. I Chaplinovy snímky byly vystavěny na pečlivé choreografii (pohybů, gest a mimiky),

jakkoli fungovaly v příběhu složeném ze zdánlivých nahodilostí. Projekce představí klíčová díla obou protagonistů – Fairbankse ve *Zloději z Bagdádu* a Chaplina ve filmu *Kid*.

Úvody: Lucie Česálková

23. 1. 2020, 18 h *Zloděj z Bagdádu* (Raoul Walsh, 1924, USA)

20. 2. 2020, 18 h *Kid* (Charlie Chaplin, 1921, USA)

BodyVoiceBand: LÁSKA, VZDOR A SMRT

18. 2. 2020, 19.30, koncertní sál v Domě U Kamenného zvonu

„Hořelo srdéčko,
hořelo plamenem.

A když dohořelo,
ostalo kamenem.“

Koncertní provedení jevištní básně o třech částech. Lidová poezie a úchvatná síla hudby. BodyVoiceBand znovuotevívá dialog s autorem, k němuž se po celou dobu své existence odkazuje.

Autor: Emil František Burian

Režie: Jaroslava Šiktancová

Sobotní výtvarné workshopy

18. 1. 2020, 13.00–18.00, *Pozdravy z cest*, Dům U Kamenného zvonu, Stone Bell House

15. 2. 2020, 13.00–18.00, *Živá abeceda*, Dům U Kamenného zvonu, Stone Bell House

21. 3. 2020, 13.00–18.00, *Iluzivní krajina*, Edukační centrum v Colloredo-Mansfeldském paláci

Víkendové workshopy i výtvarné edukační aktivity v rámci interaktivních prohlídek pro školy se budou postupně inspirovat některými výraznými tématy výstavy. Půjde především o prolínání písma a obrazu (koláže, obrazové básně, vizuální poezie a typografie). Princip obrazové básně rozvineme při tvorbě knižních i časopiseckých

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v sedmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v Zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

obálek (fotomontáže, konstruktivistické pojetí) nebo pohlednic. Po vzoru Teigeho *Pozdravu z cesty* budeme sestavovat dílčí fotografické elementy do výsledného obrazu, evokujícího konkrétní dojmy. Do těchto koláží zapojíme fotografie, pohledy, mapy, výstřižky z novin, reklamní hesla a další obrazový materiál. Prostřednictvím pohybu a tance se pokusíme interpretovat a vizualizovat jednotlivá písmena abecedy, podobně jako bylo koncipováno jedinečné Teigeho pojetí Nezvalovy *Abecedy*. Výsledné pozice a kompozice takto stylizovaných písmen budou zdokumentovány formou fotografií a jejich vytištěné reprodukce doplníme fragmenty příslušných liter. Důležitým inspiračním zdrojem bude i dobové volné umění – především malba ve stylu poetismu, ale i artificialismu a surrealismu.

Výtvarný ateliér pro dospělé a seniory

ne 15. 12. 2019, 13.00–18.00, *Vizuální a akustické umění*, koncertní sál Domu U Kamenného zvonu

čt 13. 2. 2020, 15.00–18.00 *Transformace papíru I*, Edukační centrum

pá 14. 2. 2020, 15.00–18.00 *Transformace papíru II*, Edukační centrum

ne 16. 2. 2020, 13.00–18.00 *Transformace papíru III*, Edukační centrum

čt 20. 2. 2020, 15.00–18.00 *Malířství a poezie I*, Edukační centrum

pá 21. 2. 2020, 15.00–18.00 *Malířství a poezie II*, Edukační centrum

ne 23. 2. 2020, 13.00–18.00 *Malířství a poezie III*, Edukační centrum

Výtvarné dílny budou reagovat na devětsílské pojetí tvorby. Úvodní dílna se bude odehrávat za živého hudebního doprovodu. Zaměříme se na tematiku spojení vizuálního a akustického umění. Soustředíme se na práci s papírem a na prostorové objekty, ve kterých budeme uplatňovat formy uměleckého směru poetismu (smysl pro fantazii, hravost nebo improvizace). V navazujících workshopech se zaměříme na transformaci papíru, kdy budeme reagovat na kolážové obrazové básně nebo na konstruktivismus v typografii. Závěrečné dílny budou reflektovat umělecký směr artificialismus, který ve své tvorbě rozvíjeli Toyen a Štyrský. V malířské tvorbě uplatníme představivost, lyrickou atmosféru, vzpomínky nebo dojmy.

Interaktivní prohlídky výstavy pro všechny typy škol i další věkové a zájmové skupiny s možností následné výtvarné reakce ve formě vlastní tvorby. Akce přizpůsobujeme časově, tematicky i úrovní náročnosti konkrétním požadavkům každé školy.

Rezervace nutná

Cena: děti do 10 let, studenti uměleckých škol, pedagogové 5 Kč; nad 10 let 20 Kč

Kontakt: Lucie Haškovcová, lucie.haskovcova@ghmp.cz, 606 612 987, 608 216 418

Kromě výše zmíněných akcí budou probíhat i další edukační aktivity zaměřené na ostatní cílové skupiny jako jsou například znevýhodnění návštěvníci nebo rodiče s dětmi na rodičovské dovolené.